

HRVATSKI *glasnik*

XXXIV. godina, 23. broj

6. lipnja 2024.

cijena 300 Ft

Godišnja Skupština Saveza Hrvata u Mađarskoj

Foto: BETA B.

4. i 5. stranica

Hrvatski dom u Aljmašu

6. stranica

Festival tripica

7. stranica

Zrinijada u Keresturu

14. stranica

Izbori – biranje i/ili glasanje

Prošlo je vrijeme za izbor kandidata, a samim time poznate su liste: i državna i županijske liste kao i pojedinačni kandidati na mjesnim izborima. Sad je u tijeku vrijeme izborne promidžbe. Kako se približavamo izborima za mjesne, područne (županijske) i državne narodnosne samouprave, pomalo začuđuje to da nema izbornih skupova i susreta s biračima, a 9. lipnja ćemo birati odnosno glasati. Birati doduše možemo na državnoj razini, gdje su prijavljene dvije liste čiji su nositelji objavili svoje programe i planove. No i tu možemo birati samo naizgled jer svaka od dviju udruga ima svoje kandidate, odnosno liste, i svoje članove koji će glasati već prema svojoj pripadnosti kojoj od udruga. Na izborima će biti dvije državne liste s ukupno 67 kandidata, osam područnih lista sa 65 kandidata i 517 mjesnih kandidata u 119 naselja. U odnosu na dan sastavljanja popisa birača na biračkim mjestima (14. ožujka 2024.), kad je bilo 10 568 registriranih birača, aktualni je broj (29. svibnja 2024.) porastao na 11 395. Krovna Udruga, Savez Hrvata u Mađarskoj, na državnoj listi ima kandidate iz svih regija Hrvata u Mađarskoj, a Društvo Hrvati – Horvátok ima kandidate samo iz Pomurja, Budimpešte i Gradišća. Teško je očekivati da će na državnoj razini biti preglasavanja. Teško da će u spomenutim regijama lista Saveza Hrvata dobiti znatan broj glasova iako na njoj ima kandidata i iz tih regija. Ipak, mogućnost izbora postoji, što je u svakom slučaju dobro, ali je nerealno očekivati neizvjesnost u izbornim rezultatima. Drugim riječima, više-manje zna se ishod izbora. Pitanje je samo koliko će koja lista dobiti glasova. Svaka udruga prema broju prikupljenih glasova ostvarit će broj mandata u Skupštini Hrvatske državne samouprave, koja ima 31 člana. Hoće li to biti isto kao u tekućem sazivu (Savez 23, Društvo Hrvati 8) ili približno tek ćemo vidjeti. U svakom slučaju, bit će dvije opcije s vlastitim zamislima, stavovima, vizijama, što jamči da će u Skupštini biti rasprave oko najvažnijih pitanja. Bit će posebnosti i različitosti. Dakako, u demokraciji većina odlučuje. No većina ima i odgovornost poslušati i drugu stranu jer obje opcije jednako i jednakovrijedno ulažu napore za boljitak zajednice, za opstanak i budućnost Hrvata u Mađarskoj, a Skupština Hrvatske državne samouprave krovno je političko tijelo. Druga su stvar izbori za županijske i mjesne samouprave, gdje uglavnom ima onoliko kandidata koliko se i bira. Birači dobro poznaju kandidate, mnoge i osobno, poznaju njihov dosadašnji rad u svojoj užoj i široj zajednici.

S. B.

GLASNIKOV TJEDAN

„I sad smo pred izborima. Bit će oni 9. svibnja. Nositelj Savezove državne liste ovoga je puta Ivan Gukan, a liste Hrvati – Horvátok Franjo Pajrić.”

Izbori su zanimljivi. Zanimljivi su svaki izbori, a uvijek je zanimljivo i sve ono što im prethodi. Zanimljivi su i narodnosni izbori. Na svim razinama. Zanimljiva su imena kandidata i njihova prapovijest djelovanja unutar zajednica i na mjesnoj i županijskoj, državnoj i na privatnoj razini. Zanimljivi su suodnosi koji pokazuju duboku isprepletenost rodbinskih i prijateljskih, pa i interesnih, zaposleničkih veza unutar samih zajednica i ljudi koji su se aktivirali na političkom polju pri izborima za mjesne i županijske, državne narodnosne (hrvatske) samouprave godine 2024. Reći će mi „Uvijek je tako bilo, sjesti se samo...” I onda počinju nabranjati.

Mi Hrvati imamo dvije državne liste. Jednu vodi Ivan Gukan, a drugu Franjo Pajrić. Možda tek mali broj Hrvata u Mađarskoj zna kako su ta dva čovjeka četiri razreda gimnazijskog školovanja provela u zajedničkom razredu, b razredu u tadašnjoj „našoj gimnaziji” na Trgu ruža. Za one malo mlađe koji pojma nemaju što je to „naša gimnazija” i gdje je Trg ruža pojasnit ću kako je riječ o hrvatsko-srpskoj gimnaziji u Budimpešti i učeničkom domu u budimpeštanskoj Ulici Munkácsy. Naša dva voditelja lista i stanovala su zajedno tijekom četiri godine gimnazijskog školovanja u spomenutom učeničkom domu. I obojica su nakon mature (maturirali su 1985. godine) studij nastavila na Sveučilištu u Zagrebu. Napomenimo kao zanimljivost kako je u istom razredu bio i naš novinar Stipan Balatinac kao i sadašnji veleposlanik Mađarske u Beogradu József Magyar, zatim direktor Zavičaja Tibor Radić i drugi. Bilo je u b razredu 20 maturanata i u a razredu 17. U a razredu bio je sadašnji počasni konzul u Velikoj Kaniži Attila Kos, koji je bio i zagrebački cimer Franji Pajriću. Bila je to jedna brojna generacija ljudi koji kao da će zamalo biti šezdesetogodišnjaci – uglavnom su rođeni 1966. godine.

I Gukan i Pajrić došli su iz hrvatskih obitelji – jedan iz Koljnofa od koljnofskih roditelja, drugi iz Pečuha (otac mu je podrijetlom iz Gare, a majka iz Martinaca). Gukan je upisao studij jugoslavistike, a Pajrić studij stomatologije. Bili su dobri poznanici i družili su se godinama. Imali su možda i zajedničke sanje i zamisli oko položaja Hrvata u Mađarskoj. Pajrić

je postao stomatolog u svojem rodnom selu, Gukan novinar. Uvijek su bili negdje oko narodnosne politike. Gukan je bio tajnik baranjskog ogranka Saveza Hrvata u Mađarskoj kad je predsjednik bio Hepp, a Pajrićev otac bio je predsjednik gradišćanskog ogranka Saveza. Pajrić se 2010. odlučio jače posvetiti narodnosnoj politici, ali neki se dogovori iz 2010. nisu ispoštovali, reći će on. Te godine bila je jedna, jedinstvena hrvatska državna lista (Savezova) i biralo se 29 mandata.

Godine 2014. odlučio je Gukan, koji je dotad obnašao ulogu predsjednika baranjskog ogranka Saveza Hrvata i bio član Predsjedništva SHM-a, napustiti novinarstvo i profesionalno se baviti politikom.

Na izborima 2014. godine izborna koalicija MGHE-OM – HBT-MHE (Društvo gradišćanskih Hrvatov u Ugarskoj, Društvo Hrvata kraj Mure i Zemaljsko društvo mađarsko-hrvatskog prijateljstva) postavlja državnu listu koju vodi Géza Völgyi, a iste je godine na izborima pobijedila državna lista Saveza Hrvata koju je vodio predsjednik Saveza Joso Ostrogonac. Ona je osvojila 15 od 23 mandata i Ivan Gukan na osnivačkoj Skupštini izabran je za predsjednika HDS-a.

I 2019. dvije su državne liste – Savezova (čiji je nositelj kao i 2014. Joso Ostrogonac) i lista Hrvati – Horvátok – Soproni „Cakav katedra” (čiji je nositelj Franjo Pajrić). Savezova državna lista osvaja 23 mandata, a lista Hrvati – Horvátok – Soproni „Cakav katedra” osam mandata u državnoj samoupravi. Za predsjednika su zastupnici izabrali Ivana Gukana.

I sad smo pred izborima. Bit će oni 9. svibnja. Nositelj Savezove državne liste ovoga je puta Ivan Gukan, a liste Hrvati – Horvátok Franjo Pajrić. Liste se natječu za 31 mandat, koliko ima hrvatska državna samouprava. Pobjednička je lista ona koja osvoji najmanje 16 mandata. Ona će određivati politički smjer Hrvata u Mađarskoj u sljedećih pet godina: i djelovanje institucija i poduzeća u održavanju HDS-a i civilne sfere – na što ima utjecaj jer se pita kod donošenja odluka o visini potpora i drugih bitnih pitanja glede budućnosti Hrvata u Mađarskoj. U izornoj smo godini. Izbori su. I to narodnosni.

Branka Pavić Blažetin

Operativna potpora hrvatskim civilnim udrugama za 2024. godinu

Nakon odobrenja Državnog tajništva za vjerske odnose i narodnosti Ureda predsjednika Vlade Fond „Gábor Bethlen” donio je odluku o operativnoj potpori narodnosnim civilnim udrugama. Na mrežnoj stranici Fonda „Gábor Bethlen” pod referentnom oznakom NCIV-KP-1-2024 objavljena je odluka o dodjeli operativne potpore iz državnog proračuna za rad narodnosnih civilnih udruga u 2024. godini. Potpora se daje radi podupiranja civilnih organizacija, ponajprije radi ostvarivanja i očuvanja narodnosnog identiteta, njegovanja materinske riječi, običaja, duhovne i materijalne kulture te zastupanja narodnosnih interesa. U skladu sa stavkama državnog proračuna i prema raspisanom natječaju raspodijeljeno je okvirnih 450 000 000 Ft, od čega su Hrvati uspjeli dobiti 48 770 000 milijuna forinti za 41 prijavu. Mogla se dobiti potpora od 300 000 do 5 000 000 Ft ako su prijave bile formalno zadovoljavajuće. Maksimalan iznos, 5 000 000 Ft, dobio je samo Savez Hrvata u Mađarskoj, a dvije su organizacije dobile potporu veću od 3 000 000 forinti: Udruga baranjskih Hrvata (3 100 000 Ft) i Društvo gradišćanskih Hrvata u Ugarskoj (3 100 000 Ft). Više od 2 000 000 forinti potpore dobile su organizacije Kulturno društvo „Vizin” (2 200 000 Ft) i Hrvatska kulturna udruga „Podravina” (2 200 000 Ft). Kulturno-umjetničkom društvu „Marica” dodijeljeno je 2 000 000 forinti, a ostale udruge primile su iznose između minimalnih 300 000 i 1 500 000 Ft. Potpora se daje za aktivnosti u razdoblju od 1. siječnja do 31. prosinca 2024. godine, a cjelovit popis hrvatskih civilnih udruga koje su dobile potporu slijedi u nastavku.

BUDIMPEŠTA – Savez Hrvata u Mađarskoj, operativna potpora za 2024. godinu: 5 000 000 Ft

HRVATSKI ŽIDAN – Društvo gradišćanskih Hrvata u Ugarskoj, operativna potpora za 2024. godinu: 3 100 000 Ft

PEČUH – Udruga baranjskih Hrvata, potpora za uspješniji rad baranjskih Hrvata: 3 100 000 Ft

BARČA – Hrvatska kulturna udruga „Podravina”, operativna potpora za 2024. godinu: 2 200 000 Ft

PEČUH – Kulturno društvo „Vizin”, operativna potpora za djelovanje u 2024. godini: 2 200 000 Ft

SALANTA – Kulturno-umjetničko društvo „Marica”, operativna potpora za djelovanje u 2024. godini: 2 000 000 Ft

SAMBOTEL – Udruga sambotelskih Hrvata, operativna potpora za djelovanje u 2024. godini: 1 800 000 Ft

BUDIMPEŠTA – Izvorna hrvatska udruga, operativna potpora za 2024. godinu: 1 500 000 Ft

KOLJNOF – Društvo koljnofskih Hrvata, operativna potpora za 2024. godinu: 1 500 000 Ft

KUKINJ – Hrvatska kulturna udruga „Ladislav Matušek”, operativna potpora za 2024. godinu: 1 500 000 Ft

MOHAČ – Čitaonica šokačkih Hrvata, operativna potpora za djelovanje u 2024. godini: 1 500 000 Ft

PEČUH – Kulturna udruga „Baranja”, operativna potpora za djelovanje u 2024. godini: 1 500 000 Ft

VRŠENDA – Kulturna i vjerska udruga vršendskih šokačkih Hrvata, potpora za uspješniju budućnost vršendskih Hrvata: 1 500 000 Ft

SAMBOTEL – Hrvatska kulturna i vjerska udruga Sambotel, potpora za kulturnu i vjersku djelatnost i zastupanje interesa: 1 300 000 Ft

VELIKA KANIŽA – Udruga kaniških Hrvata, operativna potpora za djelovanje u 2024. godini: 1 200 000 Ft

BAJA – Udruga „Csabar”, Operativna potpora za 2024. godinu: 1 070 000 Ft

BAJA – Kulturna udruga plesne skupine „Šugavica”, operativna potpora za 2024. godinu: 1 000 000 Ft

HRVATSKI ŽIDAN – Čakavci Udruga hrvatske kulture i tradicija, operativna potpora za 2024. godinu: 1 000 000 Ft

KOLJNOF – Udruga „Hrvati – Horvátok”, operativna potpora za 2024. godinu: 1 000 000 Ft

MOHAČ – Hrvatska folklorna udruga Mohač, djelovanje plesnog ansambla: 1 000 000 Ft

PETROVO SELO – Hrvatski pjevački zbor „Ljubičica”, nabava narodne nošnje: 1 000 000 Ft

SANTOVO – Državna udruga šokačkih Hrvata, operativna potpora za 2024. godinu: 1 000 000 Ft

UNDA – Društvo Hrvata u Undi, operativna potpora za 2024. godinu: 1 000 000 Ft

PUSTARA – Zaklada „Za Dom sela”, operativna potpora za 2024. godinu: 800 000 Ft

HRVATSKI ŽIDAN – Hrvatska katolička vjerska i kulturna udruga, operativna potpora za 2024. godinu: 750 000 Ft

LUKOVIŠĆE – Hrvatsko kulturno društvo, operativna potpora za 2024. godinu: 750 000 Ft

MLINARCI – Udruga za razvoj zajednice, potpora za očuvanje tradicije: 750 000 Ft

ALJMAŠ – Udruga bunjevačkih Hrvata, hrvatski običaji: 700 000 Ft

FIĆEHAZ – Udruga pomurskih hrvatskih veterana, potpora za očuvanje tradicija i vlastitog identiteta: 500 000 Ft

KERESTUR – Udruga „Zrinski kadeti”, operativna potpora za 2024. godinu: 500 000 Ft

KOLJNOF – KUME Etnomemorijalni i informacijski centar Zaklade „Za gradišćanske Hrvate”, operativna potpora za 2024. godinu: 500 000 Ft

MOHAČ – Zaklada za njegovanje hrvatskih tradicija „ZORA 1987”: 500 000 Ft

NAGYATÁD – Hrvatska kulturna udruga, operativna potpora za 2023. godinu: 500 000 Ft

SERDAHEL – Serdahelska kulturna i sportska udruga, njegovanje tradicija: 500 000 Ft

STARIN – Zaklada za umjetnost „Biseri Drave”, operativna potpora za 2024. godinu: 500 000 Ft

ŠOPRON – Udruga „Čakavska katedra”, operativna potpora za 2024. godinu: 500 000 Ft

ŠOPRON – Udruga Matica hrvatska „Šopron”, operativna potpora za 2024. godinu: 500 000 Ft

PRISIKA – „Zviranjak”, Udruga za njegovanje tradicija i uljepšavanje mjesta, nabava narodne nošnje: 450 000 Ft

KERESTUR – Udruga Hrvata zapadne Mađarske, operativna potpora za 2024. godinu: 300 000 Ft

KOLJNOF – Savez gradišćanskih Hrvata u Mađarskoj, operativna potpora za 2024. godinu: 300 000 Ft

Sastavila: Beta

Godišnja Skupština Saveza Hrvata u Mađarskoj u Pomurju

Savez Hrvata u Mađarskoj u Seoskome domu u Pustari 11. svibnja održao je svoju redovitu godišnju Skupštinu. Nakon što je predsjednik Joso Ostrogonac ustvrdio kvorum, sjednica se odvijala prema zakazanom dnevnom redu: 1. Izvješće o radu u 2023. godini, 2. Financijsko izvješće za 2023. godinu, 3. Radni plan za 2024. godinu, 4. Financijski plan za 2024. godinu i Razno. Sve točke dnevnog reda jednoglasno su prihvaćene, a pod točkom Razno Ivan Guban, predsjednik Hrvatske državne samouprave, nazočne je izvijestio o Savezovoj državnoj izbornoj listi koju on vodi. Zahvalio je na povjerenju te kratko govorio o programu za sljedeći mandat. Skupštini su nazočili izvanredni i opunomoćeni veleposlanik Republike Hrvatske dr. Mladen Andrić, generalni konzul Republike Hrvatske u Pečuhu Drago Horvat, počasni konzul Republike Hrvatske u Velikoj Kaniži dr. Atila Kos i glasnogovornik Hrvata u Mađarskoj Jozo Solga. U ime domaćina sve nazočne pozdravio je načelnik Pustare László Preksen.

Vodstvo Saveza Hrvata u Mađarskoj

Godišnja skupština Saveza Hrvata u Mađarskoj u izbornoj godini održana je u Pomurju. Na nju su u velikom broju pristigli članovi iz svih hrvatskih regija. Predsjednik organizacije s radošću je utvrdio kvorum.

Joso Ostrogonac, predsjednik SHM-a

Naime, prijašnjih godina to nije bio slučaj, od 350 članova nazočilo je 210 članova. Od članova Predsjedništva bilo je dvoje odsutnih: potpredsjednik Arnold Barić i

predsjednica baranjskog ogranka Marijana Balatinac dr. Al-Emadné. Okupljenima se riječima dobrodošlice obratio načelnik Pustare László Preksen, koji je pozvao sve goste da se upoznaju s malim naseljem u kojem se još uvijek njeguje hrvatska kultura. Pozdravima se pridružio i veleposlanik RH dr. Mladen Andrić te naglasio koliko su važna zasjedanja na kojima se odlučuje o budućnosti hrvatske zajednice. Pozvao je sve prisutne da učine ono što je potrebno, ono što je važno za dobrobit cijele zajednice kako bi svi živjeli bolje i djelotvornije. Dodao je kako će u hrvatskoj diplomaciji uvijek imati dobrog saveznika i prijatelja.

Nakon protokolarnog dijela započeo je rad Skupštine. Predsjednik Ostrogonac spomenuo je da su pismeni materijali dostavljeni svim članovima elektroničkom poštom i također u poštanskim pošiljkama, a objavljeni su i u Hrvatskom glasniku te na mrežnoj stranici SHM-a. Za zapisničarku predložio je Evu Muić, za ovjervite-lje zapisnika Jutku Poljak i Mladena Filakovića, a za članove odbora za prebrojavanje Mariju Pilšić, Josu Šibalina i Roberta Rontu, što je Skupština sve jednoglasno prihvatila. Predložene točke dnevnog reda odnosno njihov redoslijed jednoglasno su prihvaćeni, članovi nisu imali dopune.

Ivan Guban, nositelj državne liste SHM-a

U usmenoj dopuni Izvješća o radu za 2023. g. predsjednik Ostrogonac rekao je da je Predsjedništvo zasjedalo četiri puta (dva puta u Mišljenu te jedanput u Dombovaru i u Pečuhu) te naveo najvažnije priredbe na kojima je Savez bio organizator ili suorganizator. Spomenuo je susret s predsjednikom Republike Hrvatske Zoranom Milanovićem na Veleposlanstvu u Budimpešti te sudjelovanje na I. Susretu hrvatske

Dio članstva iz Gradišća

nacionalne manjine u Novalji. Budući da je 2024. godina godina narodnosnih izbora, Savez je s pripremama počeo već prošle godine. Izvješće o radu za 2023. godinu bez komentara i rasprave jednoglasno je usvojeno.

Nakon toga uslijedila je rasprava o Financijskom izvješću za 2023. godinu, o čemu je izvještavao Martin Kubatov, član Nadzornog odbora. Naime, predsjednica Zorica Vuković zbog obiteljskih razloga nije mogla nazočiti. Rekao je da je Odbor zasjedao prije dva tjedna, pregledao sve i prihvatio izvješće o financijama (financijsko izvješće objavljeno je u 18. broju Hrvatskog glasnika, 2. svibnja 2024.). Pročitao je stavke financijskog izvješća, a nakon toga Skupština je izvješće jednoglasno i prihvatila.

Slijedila je rasprava o trećoj točki dnevnog reda, o Planu rada za 2024. godinu. Predsjednik je u kratkim crtama govorio o planovima udruge te rekao da su financijske mogućnosti skromnije nego prije. Naime, sve je vrlo poskupjelo, putni su troškovi vrlo skupi, a potpore preko raznih natječajâ nisu se povećavale. Prema planu Savez će održati svoje tradicionalne priredbe i u 2024. godini. Prva je priredba upravo Skupština, odnosno Festival „Cro-Fest“ istoga dana. Jednako tako Savez će biti suorganizator Državnog dana Hrvata i drugih priredaba koje su navedene u prethodno predanim materijalima. Članovi Skupštine i treću točku dnevnoga reda jednoglasno su prihvatili.

O proračunu za 2024. godinu ponovno je govorio Martin Kubatov. Rekao je da se tijekom sastavljanja proračuna još nije točno znalo koliko će potpore Savez dobiti preko raznih natječajâ. Za djelovanje su bili objavljeni rezultati, pa je u proračun uvršteno 5 milijuna forinti za djelovanje.

U međuvremenu su objavljeni i rezultati za narodnosne kulturne priredbe, za koje je Savez dobio manje nego što je računao (ukupno 1 650 000 Ft), a rezultati natječaja Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske još se ne znaju. Budući da se broj članova povećao, računa se na veći prihod od članarine. Prema planu proračun za 2024. godinu bit će nešto viši od 12 milijuna forinti, a prema tomu se računaju i izdatci. Kao i druge točke, tako je i četvrta točka dnevnog reda jednoglasno prihvaćena.

Pod petom točkom dnevnog reda, Razno, predsjednik Ostrogonac zamolio je predsjednika Hrvatske državne samouprave Ivana Gugana kao voditelja državne liste Saveza Hrvata u Mađarskoj da okupljene kratko obavijesti o programu liste. Ivan Gugan zahvalio je na povjerenju i kratko govorio o planovima u idućem mandatu, što su članovi Skupštine također jednoglasno prihvatili.

Prije nego što je predsjednik zatvorio Skupštinu, posebno je zahvalio ravnateljici Hrvatskog kulturno-prosvjetnog zavoda „Stipan Blažetin“ Zorici Prosenjak Matola na pomoći koju je pružala u organizaciji kao i djelatnicima Hrvatske državne samouprave.

Nakon Skupštine predsjednik Saveza Joso Ostrogonac za naš je tjednik izjavio: „Posebna mi je čast da su članovi iz svih regija nazočili našoj Skupštini i shvatili da je

ova godina veoma važna – u prvom redu zbog izbora, u drugom redu zbog budućnosti naše državne samouprave. Predsjedništvo je odobrilo državnu listu Saveza Hrvata u Mađarskoj. Uvjeti da netko postane kandidat na našoj državnoj listi bili su znanje hrvatskoga jezika, priznatost u zajednici, stručnost na različitim poljima. Nažalost, kod sastavljanja Savezove državne liste došlo je do podijeljenosti članova Predsjedništva, zapravo su bile dvije liste. Ja sam bio za to da s dvije liste izaberemo kandidate za jednu listu, da pokušamo pronaći konsenzus, ali to nažalost nije uspjelo. Na kraju Predsjedništvo je glasalo i većina članova prihvatila je ovu listu koja je i objavljena na internetskim stranicama Državnog

Dio članstva

izbornog ureda. Prihvaćeno je da Ivan Gugan bude voditelj Savezove liste. Poslije ovoga ja više ne želim biti član Hrvatske državne uprave, a nisam htio biti ni voditelj liste. To sam i najavio Predsjedništvu, to je moja osobna odluka. Od 90-ih godina radim na tom polju, bio sam dvaput voditelj liste, bio sam predsjednik školskog odbora i ne želim više sudjelovati u velikoj narodnosnoj politici. Naravno, tu su već i godine. Što se tiče mandata predsjednika Saveza, to želim odraditi do kraja. Savez je postavio i županijske liste u Bačkoj, Baranji i Podravini odnosno listu za glavnogradsku samoupravu. U Gradišću i Pomurju županijsku listu postavila je druga udruga, ali naravno da ćemo nadalje surađivati. Nije slučajno da smo i skupštinu organizirali u Pomurju. Moramo pronaći zajedničke točke i surađivati.“ Predsjednik Ostrogonac dodao je: „Sve uvrede treba staviti sa strane. Nažalost, i mi smo radili greške, ali to trebamo zaboraviti i krenuti novim putem.“

Poslije Skupštine predsjednik Joso Ostrogonac posjetio je grob Stipana Blažetina, gdje je položio vijenac.

Beta

Svečana predaja zgrade i otvorenje Hrvatskog doma u Aljmašu

U bačkom gradiću Aljmašu 25. svibnja priređena je svečana predaja obnovljene zgrade „Fé-szekház” u Ulici Szent János pod brojem 13. Otvorenjem Hrvatskog doma mjesna Udruga bunjevačkih Hrvata i Hrvatska samouprava grada Aljmaša dobile su svoje samostalne klupske prostorije.

Nakon pozdravnih riječi predsjednice Hrvatske samouprave Aljmaša Valerije Marije Petrekanić svečanost je otvorena bunjevačkom himnom „Kolo igra, tamburica svira” u izvedbi aljmaškog crkvenog zbora. Zatim je aljmaški župnik vlč. Balázs Joó blagoslovio zgradu, sve nazočne i buduće korisnike zgrade.

Nazočnima se prigodnim riječima obratio i gradonačelnik Balázs Németh. On je uz ostalo naglasio kako je preseljenjem Ureda za dokumente u Gradonačelnički ured ova zgrada zapravo ostala bez funkcije. Budući da je bila prilično u lošem stanju, 2018. godine djelomično je obnovljena preko natječaja

Aljmaški crkveni pjevački zbor

Polaznici hrvatskog jezika u programu

Vrpcu su zajedno prerezali Erika Turcsik, gradonačelnik Balázs Németh i Valerija Marija Petrekanić

EFOP. Radovi su stajali 26 milijuna, ali to nije bilo dovoljno za potpunu obnovu. Najvažnija bi bila obnova krova, za koju žele pronaći financijske izvore od 13 do 14 milijuna forinti. Namijenjena za društveni prostor u proteklih šest godina, bila je mjestom brojnih društvenih i obiteljskih okupljanja. Prije godinu dana počeli su razgovori o mogućoj funkciji zgrade. Udruga bunjevačkih Hrvata i Hrvatska samouprava grada Aljmaša u međuvremenu su osvojile potporu preko natječaja za skorašnju energetska obnovu. Istaknuo je vrlo dobru i plodnu suradnju hrvatske zajednice i Gradske samouprave, što potvrđuje i otvorenje Rekreativnog parka prijateljskih naselja Bizovca i Aljmaša sutradan. Uz potporu koju je Hrvatska samouprava dobila preko natječaja grad je osigurao zemljište, vlastiti udio i predfinanciranje projekta. Izrazio je nadu da će hrvatska zajednica biti dobar održavatelj zgrade i da će je svojim aktivnostima napuniti životom.

Okupljeni članovi hrvatske zajednice i gosti

Gradonačelnik Balázs Németh, predsjednica Udruge bunjevačkih Hrvata u Aljmašu Erika Turcsik i predsjednica Hrvatske samouprave Aljmaša Valerija Marija Petrekanić zajedno su prerezali svečanu vrpcu.

Uslijedio je prigodni kulturni program u kojem su nastupili polaznici predmetne nastave hrvatskog jezika u OŠ „Vörösmarty Mihály” koje je pripremila učiteljica hrvatskog jezika Valerija Marija Petrekanić. Učenici su kazivali hrvatske stihove, pjevali i plesali. U

programu su još nastupili aljmaški crkveni zbor, Pjevački zbor umirovljenika „Őszikék” i KUD „Zora”.

Uz čelnike grada Aljmaša i druge goste svečanosti je nazočio i ravnatelj Kulturnog centra bačkih Hrvata Mladen Filaković, koji je pozvao okupljene na Hrvatski državni tamburaški festival 1. lipnja na Vancagi u Baji.

Kako je uz ostalo kazala predsjednica Hrvatske samouprave Aljmaša Valerija Petrekanić, nove prostorije koristit će za razna društvena okupljanja zajednice, probe pjevačkog zbora i KUD-a „Zora”, za poučavanje plesa petkom od 18:30, a planiraju i postavljanje stalne izložbe. Pritom je dodala kako je Rekreativni park ostvaren preko natječaja uz potporu od 10 milijuna forinti, a grad je osigurao vlastiti udio od 4 milijuna forinti.

Nakon svečanosti aljmaška je svečanost nastavljena druženjem i zajedničkom večerom te plesničicom.

S. B.

MEĐUNARODNI FESTIVAL U KUHANJU TRIPICA U MIŠLJENU

Međunarodni festival u kuhanju tripica u Mišljenu okupio je dvadesetak ekipa iz triju zemalja: Mađarske, Hrvatske i Srbije. Ideju organiziranja ovog festivala dao je kuhar amater, Kukinjčanin Đuro Taradija, koji je već sudjelovao na natjecanju u kuhanju fileka u Republici Hrvatskoj.

On je na drugom međunarodnom Tripe Festu – koji je u Garešnici okupio kuhare amater i ljubitelje fileka/tripica/škembiča iz raznih krajeva Hrvatske, susjedne Slovenije, Mađarske, BiH i Srbije – osvojio prestižnu nagradu i drugo mjesto.

Tako je Međunarodni festival u kuhanju tripica u Mišljenu održan pod glavnim pokroviteljstvom glasnogovornika Hrvata u Mađarskom parlamentu Joze Solge kod doma kulture u Mišljenu u organizaciji Đure Taradije i Arnolda Barića. Program je ostvaren uz potporu Mjesne samouprave Mišljena, Hrvatske samouprave Mišljena, Udruga „Naši Ljudi” i Tomigo Bt-a.

Festival je okupio velik broj natjecatelja, ali je privukao i velik broj stanovnika Mišljena te okolnih naselja. Nudili su se brojni sadržaji za djecu i odrasle, a najveselije su, naravno, bile hrvatske ekipe.

Na Međunarodnom festivalu u kuhanju tripica (fileka) sudjelovalo je 18 ekipa iz Mađarske (pripadnici nacionalnih manjina), Hrvatske i Srbije (Vojvodine). Svečanom otvaranju nazočili su brojni uzvanici, među njima gradonačelnik Mišljena Károly Biró, glasnogovornik Hrvata u Mađarskom parlamentu Jozo Solga, glasnogovornik Slovaka u Mađarskom parlamentu Antal Paulik, predsjednica Njemačke državne samouprave Ibolya Hock Engleder, majstori kuhanja Jenő Nagypál i Gyula Fenyősi te gastroblogger Domagoj Jakopović Ribafish. Organizatori su naglasili kako je cilj festivala druženje ljudi dobre volje, očuvanje tradicije kuhanja fileka i promocija jela od fileka – sve pod geslom „Tripice, pacal, škembiči, dršt'ka Kutteln”.

Bio je to prekrasan proljetni dan s ljetnim temperaturama, a veseli ljudi, ljubitelji i promotori dobrih zalogaja te vrsni kuhari amateri počeli su se okupljati u kasnim prijednevnim satima.

Nakon što su se ekipe natjecatelja registrirale, dodijeljena su im mjesta za kuhanje i pripremanje jela te su one ubrzo i počele ukrašavati svoje „standove” kako bi što bolje predstavili sebe i kraj iz kojeg dolaze. Krasan su prostor uredile ekipa Vršende na čelu s Marijanom Balatinac, ekipa Hrvata iz Podravine – ovog puta ekipa iz Starina na čelu s Jozom Perjašem kojoj su pomogli kuhari iz Dombola, ekipa Hrvata iz Surdukinja, ekipa Slovaka „Bachor-Bendó” na čelu s Istvánom

Organizatori i gosti

Kraszlánom, ekipa KUD-a „Družina” iz grada Paga, ekipa Restorana „Kod Bake”, ekipa iz Kikinde, ekipe „Suza”, „Bondor” i „Naši Ljudi” iz Mišljena, Ivica Oršulić – Udvarac iz Mišljena, kukinjska ekipa „Ej Kato, moje zlato”, ekipa ŠRD-a „Linjak” iz Topolja, Team „Tri Pice” iz Bjelovara, Pera Zrenjanin i dr. Natjecatelji su imali zadatak pripremiti fileke kao varivo i tu nema prostora za odstupanja, razlike su male, no upravo su ti detalji prevagnuli. Svi su natjecatelji dobili osnovne sastojke – špek, luk, fileke i vino, a začine i ostale dodatke donijeli su sami kako bi skuhalo fileke po svojem receptu.

Kuhari

A što se sve može skuhati od fileka? Špek-fileke, fileke sa zapečenim graham, fileke s ječmenom kašom, sarmu od fileka, fileke s krumpirom na gulaš... Čak se i desert može napraviti od fileka – kolač od fileka i naranče.

Jela je ocjenjivao stručni žiri koji su činili kuhar amater Đuro Taradija, majstori kuhanja Jenő Nagypál i Gyula Fenyősi te gastroblogger Domagoj Jakopović Ribafish. Nije bilo lako izabrati najbolje jelo, ali se moralo prići proglašenju pobjednika. Svi su sudionici dobili priznanja i nagrade, a najboljom je proglašena ekipa iz Kikinde, drugo mjesto pripalo je ekipi ŠRD-a „Linjak” iz Topolja, treće mišljenskoj ekipi „Suza”, dok su posebnu nagradu dobile ekipe KUD-a „Družina” iz grada Paga i ekipa Restorana „Kod Bake” iz Garešnice.

U sklopu dana nastupio je KUD „Nard” iz sela Nard, a sudionike natjecanja zabavljao je Tamburaški sastav „Fermata”.

I tako nekoć sirotinjsko jelo koje smo izbacili sa svojeg jelovnika postaje sve popularnije i smatra se pravom kulinarskom delicijom. To je potvrdio i prvi Međunarodni festival u kuhanju tripica u Mišljenu. Natjecali su se ljubitelji fileka i kuhari amateri kojih ima mnogo. Fileki, škembiči, tripice, vampi, dropči (bez obzira na to kako ih tko zove) imaju svoje kuhare i brojne obožavatelje. Da neće lako pasti u zaborav, pokazuje i mišljenski festival.

Branka Pavić Blažetin • Foto: Imre Fuhl

KAPELICA POMIRENJA

Na samoj granici s Republikom Hrvatskom, nad selom Brenom (Beremend), uzdiže se Kapelica pomirenja kao simbol rata koji je 90-ih godina bio u neposrednom susjedstvu. Tad je Breme primilo velik broj izbjeglica s prostora bivše Jugoslavije, u prvom redu iz baranjskog trokuta. S brdašca u blizini naselja mogle su se tad vidjeti opustošene crkve i naselja u hrvatskom dijelu Baranje. Kapelica je izgrađena 1998. godine ponajprije od brojnih donacija kao spomen na ta teška vremena bliske nam prošlosti. Breme je otvorilo svoje srce brojnim izbjeglicima i nemoćnima, a na poticaj mjesne samouprave izgrađena je ekumenska kapelica u znaku pomirenja naroda i vjera. Kapelica je posvećena 1. svibnja 1998. godine, a uz spomen na Mađare i Hrvate spomen je ona i na brojne izgnane i prognane Nijemce iz Mađarske nakon Drugog svjetskog rata. U donjoj je crkvi izložbeni prostor s izlošcima koji nam prikazuju vrijednosti bremenskog vinogorja, blago bremenske kristalne spilje, arheološke nalaze i fosilne ostatke stare više milijuna godina.

Godine prolaze te je došlo vrijeme i za obnovu kapelice pomirenja započetu ovih dana. Obnovit će se i kapelica i prostor oko nje, izjavio je predsjednik Zaklade „Megbékélés Kápolna, Beremend” Ferenc Murin. Obnova se vrši iz brojnih donacija, a najveći je donator Mjesna samouprava Bremena, Duna-Dráva Cement Kft. i stanovnici Bremena. Tako je 18. svibnja simbolično kod kapelice pomirenja s početkom u 10 sati služena sveta misa na mađarskom i hrvatskom jeziku koju su predvodili harkanjski župnik Ladislav Ronta i župnik Róbert Kirhofer iz

Petarde (Baranjsko Petrovo Selo). Ova sveta misa uz blagdan Duhova služena je u znaku njegovanja hrvatsko-mađarskih odnosa. Vjernici su se već u jutarnjim satima počeli okupljati oko kapelice pomirenja. Dana 20. svibnja organizirano je pak pješačko hodočašće od Bremena do Baranjskog Petrova Sela. Hodočasnici su krenuli od Trga Szabadság u Bremenu do katoličke crkve u Baranjskom Petrovu Selu, gdje je u kasnim poslijepodnevnim satima služena sveta misa.

Branka Pavić Blažetin

Foto: megbekeleskapolna-beremend.hu

BUDIMPEŠTA – Oko pet tisuća vjernika oblikovalo je u subotu 11. svibnja živu krunicu oko Budimpešte moleći za mir, izvijestio je Kathpress. U sklopu hodočašća krunice, koje je ove godine održano 17. put, vjernici su na devet različitih dionica prešli po 15 do 20 kilometara moleći krunicu prije nego što su sudjelovali u misama na pet mjesta. Jednu od misa predvodio je pomoćni budimpeštanski biskup Levente Balázs Martos u budimpeštanskom predgrađu Nagytétény.

Ideja „žive krunice” potekla je iz Beča. Svećenik i tadašnji dijecezanski ravnatelj ustanove za duhovnu i materijalnu potporu duhovnih zvanja „Caniuswerk” Andreas Schätzle pokrenuo je u proljeće 2003. molitveno hodočašće oko Beča u pripravi za tadašnje bečke gradske misije i za srednjoeuropski susret katolika.

Taj je primjer potaknuo osnivača mađarske Hodočasničke akademije Andrása Molnára na organiziranje sličnog hodočašća u Mađarskoj. Prva „živa krunica” oko Budimpešte održana je 2007. i od tada je dio pastoralnog programa ostrogonsko-budimpeštanske nadbiskupije, izvijestio je Kathpress.

TRENUTAK ZA PJESMU

Hosana

Ljeto i život!... Sunčani dragulji
Sjaje se sjajem žeženoga zlata.
Pjevaju ljupko veseli slavulji;
S pjesme se nova radost srca hvata.

Dokle sve tako bujno život cvjeta,
S radosti dršće svakog stabla grana.
Čuj! nedaleko poklik mnoštva svijeta
Ori se burno: „Hosana! – Hosana!”

Plavi se lazur poput oceana.
S posmijehom vedrim raskošnoga ljeta,
S poklikom burnim radosnoga svijeta.

Nebesa šapću tiho Himnos sveti:
Slavu nek brujnu gore i vrleti
„Gospode, Tebi!... Hosana – Hosana!”

Antun Branko Šimić

KRALJICE U SANTOVU

Na drugi dan Duhova, 20. svibnja, skupina djevojaka „kraljica“ obilazila je domove šokačkih Hrvata u Santovu pjevajući prigodne stihove. Učenice Santovačke hrvatske škole u izvornoj narodnoj nošnji koje je uvježbala vjeroučiteljica Katalin M. Tomašev obišle su naselje i na desetke santovačkih šokačkih kuća, „od dvora do dvora“, pjevajući prepoznatljive kraljičke pjesme. Već po običaju svagdje su lijepo primljene, darivane i pogošćene. Kao jedan od najstarijih pučkih običaja kraljice se do danas njeguju i u Kačmaru, gdje ga izvode polaznice predmetne nastave hrvatskoga jezika. Njeguju se i u Baji zahvaljujući članicama KUD-a „Bunjevačka zlatna grana“.

S. B.

Salantske kraljice

Već godinama skupina djevojčica iz KUD-a „Marica“ na prvi dan Duhova obilazi kuće bošnjačkih Hrvata u Salanti. Ove godine, kako mi reče voditeljica skupine Ramona Štivić, zbog radova na javnim putovima u selu Salanti i dijelu sela Nijemeti kraljice su se uputile na unaprijed određenih pet postaja u selu. Kraljice čini skupina djevojčica odjevenih u narodnu nošnju koje simboliziraju proljeće. One na blagdan Duhova prolaze ulicama naselja i pjevaju kraljičke pjesme te se vjeruje da donose blagoslov obiteljima.

*Faljen Isus, kraljo,
Mama me je majo
Od dvora do dvora
Do cmiljeva polja
Da cmilje beremo
Da kralja kitimo
Kralja i kraljicu
Bana i banicu
Našu drugaricu.
Il' ju vi udajte
Il' ju nama dajte!
Mi ćemo ju udati
Za popovog đaka
Koji knjige piše
Sitno popisuje.
O, prošeći, kraljo,
Tamo i ovamo
Bijelo pa rumeno.*

*Faljen Isus!
Taka vam bila djevojka!
Taka vam bila kudi!ja!
Ovolika sreća, još veća!
A ovolika nesreća!*

Branka Pavić Blažetin • Foto: KUD „Marica“

Konferencija HTZ-a „Autentični okusi i mirisi Hrvatske”

Konferencija Hrvatske turističke zajednice pod nazivom „Autentični okusi i mirisi Hrvatske” održana je 14. svibnja u budimpeštanskom bistrrou A Kert. Prisutni su imali priliku uživati u izvedbi autentične klape iz Rijeke, upoznati se s baštinom hrvatske kuhinje i gastronomskim blagom Hrvatske.

Djevojke iz Novog Vinodolskog

Ravnateljica HTZ-a Ivana Herceg obavijestila je o novom hrvatskom zakonu o turizmu koji je stupio na snagu u siječnju. Zakon ponajprije služi održivosti i ekološkoj svijesti te pokušava osigurati ravnotežu protiv „pretjeranog turizma”. Istaknula je i da će se od 2025. godine promijeniti sustav plaćanja cestarine i postati elektronički. Do kraja travnja u Hrvatskoj je 9 % više gostiju i 18 % više noćenja u odnosu na prva četiri mjeseca 2023. godine. Kao i dosad, Kvarner su i ove godine posjetili najviše Mađari, no popularna su odredišta i Istra i Zadar. Među najpopularnijim su naseljima Opatija, Zagreb, Ičići, Zadar i Rovinj. Ryanair će i ove godine do kraja rujna letjeti tri puta tjedno između Budimpešte i Zadra, a MÁV će Split spojiti i vlakom iz Budimpešte tri puta tjedno od 18. lipnja do 30. rujna. Ivana Herceg

Ivana Herceg, Mladen Andrić i Tena Peričić

napomenula je da će, kao i prethodnih godina, mađarski policajci i ove godine biti u ophodnji u dvama hrvatskim primorskim gradovima. U srpnju i kolovozu obavljaju zajedničku službu s hrvatskim kolegama u Zadru i Puli. Ove godine otvara se nekoliko novih hotela s pet zvjezdica na hrvatskoj strani Jadrana, u Zadru, Opatiji i Ičićima, a potonji je hotel u mađarskom vlasništvu.

Delicije s hrvatskog stola

Lokalne samouprave i regionalne turističke zajednice dobile su novu ulogu u razvoju održivog turizma. Novi zakon općinama omogućuje ograničavanje, primjerice, broja i vrste ugostiteljskih objekata ili izgradnje smještaja. Mogu lokalnim mjerama ograničiti broj ljudi koji dolaze u pojedino naselje ili tempo razgledavanja kako bi se rasteretile neke atrakcije ili čak mogu uvesti naknadu u ekološke svrhe. Novi zakon, koji se smatra perspektivnim, pozitivno su ocijenili Svjetska turistička organizacija UN-a (UNWTO) i Europska komisija.

Na konferenciji zasebno se predstavio grad Novi Vinodolski, a direktorica TZ-a Novi Vinodolski Tena Peričić istaknula je: „Novi Vinodolski grad je ljepote i povijesti u kojem tradicija živi na ulicama i trgovima, u muzejima, galerijama i prekrasnim zgradama. Grad je to sa 145 godina dugom turističkom tradicijom i dom jednog od najstarijih europskih pravnih dokumenata, Vinodolskog zakonika iz 1288. godine. Uz prekrasan stari grad Novi Vinodolski ima blagu mediteransku klimu, kristalno čisto more s brojnim plažama, dvije marine i bogato zaleđe s mrežom pješačkih i biciklističkih staza te prekrasnim vidikovcima.”

Kršul

BUDIMPEŠTA – Muzej Stari Budim uskoro će organizirati izložbu o životu slavnog nogometaša Flóriána Alberta. Flórián Albert ima šokačko-hrvatsko podrijetlo te je desetljećima živio u Starom Budimu. Njegova djeca još uvijek ondje žive. Za mađarsku reprezentaciju nastupio je 75 puta, postigao 31 zgoditak i osvojio brončane medalje na Olimpijskim igrama 1960. i na Europskom prvenstvu 1964. Proglašen je najboljim europskim nogometašem 1967. te najboljim strijelcem na Svjetskom prvenstvu 1962. godine. Planirani je datum otvorenja izložbe 13. lipnja 2024. (četvrtak) u 15 sati, a lokacija Óbuda, Fő tér 2. Esernyös Kávéház, Szindbád szoba.

Hrvatsko shodišće u Juri

Na prvu nedilju u maju od 1972. ljeta priredjuju Hrvatsko shodišće ka Krvavo suze točećoj Divici Mariji, uprav na Majkin dan u Madjarskoj.

Zbor i tamburaši iz Narde

Papinski prelat Franjo Benković

Jurska biskupija na čelu s biskupom dr. Andrasem Veresem je pozvala 5. maja vjernike na drugo veliko shodišće u suorganizaciji Željezanske biskupije. Odgovorni ovoga tradicionalnoga shodišća su bili Kristina Glavanić direktorica Hrvatskoga i Ugarskoga vikarijata i farnik Ferenc Benković papinski prelat.

Hodočasnici su došli iz Madjarske, Austrije i Slovačke. Svetu mašu je muzički oblikovao Zbor Lastavice i Tamburaški sastav Žgano iz Narde, a na katedralni orgulja je svirao dugoljetni kantor ovoga shodišća Jive Maasz iz Čunova.

Na početku svete maše je papinski prelat Franjo Benković pozdravio glavnoga celebranta željezanskoga biskup dr. Egidija Živkovića i u ime jurskoga biskupa dr. Andrása Veresa predao kopiju milostivnoga kipa Krvave suze točeće Dvice Marije.

Na svetoj maši med subrati je bio nazoči i pater Anijan Marko Mogyorósi, ki je bio sve do svojega vječnoga zagovora, do 15. augusta 2022. ljeta peljač Hrvatskoga shodišća u Juri. Prije Božje službe se je biskup Egidije zahvalio na pozivu i iskazao je svoje veselje, da uprav na Majkin dan zna pozdraviti u katedrali sve majke i staremajke i zagovornicu Blaženu Divicu Mariju.

Prvo štenje je čitao Bizonjac Balaž Martinšić, a drugo Kristina Glavanić, ujedno načelnica Narde, a molitve vjernikov Nardanac dr. Sándor Horváth i Kemljanka Erika Janković. Biskup Egidije je u svojoj prodiki istaknuo tri ključne riči: *ljubav, veselje i zajedništvo*, ke su jako važne u današnjem času u familiji u Crikvi i u društvu. Na kraju

Dio vjernika

maše je biskup sa subrati išao milosnomu kipu. Hrvatsko shodišće je u Juri završeno sa svetačnom večernjom ku je predvodio papinski prelat Franjo Benković.

Na prelipom sunčanom danu su se mogli pred katedralom poiminati vjerniki iz svih krajev kade živu Hrvati.

Preuzeto: IK / hrvatskenovine.at

NARDA – Prije šezdeset godina, 26. travnja 1964. godine, bilo je dvostruko vjenčanje u Nardi. Tog dana Péter Bencsics i Teréz Pezenhoffer te József Bencsics i Zita Pezenhoffer zavjetovali su se na vječnu odanost jedni drugima. Danas, 60 godina poslije, Péter Bencsics i Teréz Pezenhoffer ponovno su došli u crkvu u Nardi zahvaliti Bogu za posljednjih šest desetljeća. Misu zahvalnicu održao je pater Tamás Köbli s pacem Joskom Kuzmitsem, župnikom Kišmartonske biskupije. Čestitke veselom paru, teti Teri i ujaku Peteru. Želimo im puno sreće, dobrog zdravlja i svega dobrog u društvu njihove voljene obitelji.

Preuzeto: Facebook – Narda

Slavljenci s obitelji

Bošporijada u Sopju s martinačkom i starinskom ekipom

Nekadašnji načelnik Starina, pokojni Sándor Matoricz, bio je dobro poznat i kao dobar kuhar i ljubitelj bošpora, tradicionalnog jela podravskog čovjeka. Svojedobno je počeo s organiziranjem natjecanja u kuhanju bošpora onako kako se to činilo u prijateljskom naselju Sopju. I tako se počelo s kuhanjem i natjecanjem u kuhanju bošpora i u Starinu. Prva Bošporijada održana u Starinu bila je po uzoru na sopjansku. U Sopju se već domalo dva desetljeća u programima uz Dan grada održava i Bošporijada, a gosti su tradicionalno uz domaće ekipe i ekipa iz Starina te ekipa Martinaca.

Početak svibnja, od 3. do 5. svibnja, bio je u znaku programa proslave Dana općine Sopje. Dana 4. svibnja slavio se sv. Florijan, zaštitnik vatrogasaca, te je održana i primopredaja prostorija UHDDR Općine Sopje. Nakon toga započela je tradicionalna Bošporijada. I ovogodišnja Bošporijada okupila je velik broj posjetitelja i natjecatelja. Dvanaest momčadi natjecalo se u kuhanju bošpora, među njima i ekipa Starina, koja je osvojila treće mjesto, dok je ekipa Hrvatske samouprave Martinaca (koju su činili Kristina Gregeš Pandur, Đurđa Sigečan, Orsolya Kustra, Patricia Šimara i Ambruš Sigečan) bila najveselija ekipa natjecanja.

Ekipa iz Starina

Martinčani i domaćini

Bošpor je jednostavno, neobično i vrlo ukusno jelo, karakteristično za Sopje i okolice. U tom poljoprivrednom kraju nekad je to bio doručak prije odlaska na njivu. Bošpor se sastoji od mješavine brašna, vode, mljevene slatke paprike u koju se stavlja kuhana rajčica iz domaće zimnice. To je crveni bošpor. Posebnu aromu jelu daju domaće suhe kobasice koje se kuhaju u njemu, a može to biti i drugo dimljeno meso kao što su suha rebra ili slanina. Gustoću određuju kuhari, a pravi je bošpor gušći od krem juhe i rjeđi od umaka od rajčice.

Natjecatelje je pozdravio načelnik Općine Sopje Berislav Androš, a među gostima posebno načelnika Starina Balázsa Matoricza. Počelo je natjecanje. Kotliči i lonci su se

zagrijali i iz njih se uskoro počeo širiti miris bošpora. Kad su ekipe završile s kuhanjem, jelo je ocijenio šesteročlani ocjenjivački sud (Jasna Karača, Zdravka Baranj, Katica Mareković, Franjo Benija, Mijo Grgić i Balázs Matoricz). Najukusniji bošpor skuhalo je ekipa „Kumovi Sopje“, druga je bila ekipa Udruge sportske rekreacije „Sport za sve“ „Podravac“ Sopje (T. Šantak), a treće je mjesto zauzela ekipa Starina.

Branka Pavić Blažetin • Foto: icv.hr

TOMAŠIN – U organizaciji Hrvatske samouprave Tomašina 30. travnja i 1. svibnja održana je već tradicionalna biciklistička tura i druženje zastupnika samouprave i njezinih simpatizera. Kako nas je izvijestila predsjednica Hrvatske samouprave Tomašina Dragica Sabac, 30. travnja postavili su „majko drvo“ u naselju. Drugoga dana, 1. svibnja, dvadesetak sudionika biciklijade bicikliralo je na ruti Tomašin – Barča – Tomašin. Nakon povratka u Tomašin druženje je nastavljeno zajedničkim kuhanjem i ručkom.

Mala stranica

DAN NAJBOLJIH PRIJATELJA

Dan najboljih prijatelja obilježava se 8. lipnja iako je prijateljstvo nešto što se slavi baš svaki dan. Imati najboljeg prijatelja ili prijateljicu iznimno je važno za psihičko zdravlje, slažu se stručnjaci. Imati prijatelja znači imati pouzdan oslonac u životu i nekog tko će biti uz nas kad nam je najteže. Prijateljstvo mora biti obostrano. Najbolji se prijatelji razumiju, zajedno prolaze kroz lijepe i teške trenutke, a ne kaže se uzalud da se pravi prijatelj poznaje u nevolji. Prijateljstva se rađaju na milijun različitih načina, a svi dobri prijatelji teže postizanju istog cilja – biti izvor ljubavi i podrške. Pravi su prijatelji rijetkost te su dar od Boga, čak i kad su udaljeni tisućama kilometara. Vaši prijatelji bili su s vama u dobrim i lošim danima, u nevoljama i poteškoćama, kad ste na njih mogli računati. Bilo da se radujete nečem u životu ili vam se dogodio neočekivani obrat, svjesni ste da se možete osloniti na prijatelje koji su uz vas. Oni su uho za slušanje, rame za plakanje i vaša podrška na svakom koraku. Prijatelji nam život čine još ljepšim, a teška vremena manje teškima. Važno je znati kako biti dobar prijatelj i što treba tražiti pri traženju prijatelja. Uoči dana prijateljstva podijelite prekrasne citate i izreke sa svojim prijateljima.

- ▶ Prijateljstvo je ljubav bez krila. (*francuska poslovice*)
- ▶ Prijateljstvo je ista duša koja živi u dva različita tijela. (*Aristotel*)
- ▶ Pravi se prijatelji u nevolji poznaju. (*Ezop*)

- ▶ Ništa na ovome planetu nema veću cijenu od pravog prijateljstva. (*Toma Akvinski*)
- ▶ Prijatelj se može uzeti za remek-djelo prirode. (*Ralph Waldo Emerson*)
- ▶ Prijatelji su način na koji se Bog brine o nama. (*nepoznati autor*)
- ▶ Prijatelji su naša braća i sestre koje nam Bog nije dao. (*Mencije*)
- ▶ Jezik prijateljstva nisu riječi nego značenja. (*Henry David Thoreau*)
- ▶ Život bez prijateljstva je ništa. (*Ciceron*)

KORAKNULI SMO U LIPANJ

Lipanj je mjesec koji smatramo prvim ljetnim mjesecom i mjesec koji je poseban upravo zbog ljetnog solsticija. U slavenskim je jezicima lipanj dobio ime po lipi, koja u tom mjesecu cvate. Hrvatski nazivi za ovaj mjesec upotrebljavani su u različitim krajevima, a obuhvaćaju nazive *ivanščak* (po blagdanu sv. Ivana Krstitelja, 24. lipnja), *klasen* i *rožencvet*. Latinsko je ime mjeseca *lunius*. Mjesec je nazvan prema rimskoj boginji i kraljici neba te zaštitnici vjenčanja Junoni (luno), Jupiterovoj ženi. U rimskom kalendaru bio je četvrti mjesec. Ljetni solsticij najduži je dan u godini na sjevernoj hemisferi i obično je 20., 21. ili 22. lipnja, ovisno o godini. Tih se dana (24. lipnja) u slavenskim zemljama, pa tako i u Hrvatskoj, slave Ivanjski krijesovi uz paljenje vatre (krijesa) te se taj običaj povezuje s rođenjem svetog Ivana Krstitelja. Slični se obredi održavaju u mnogim dijelovima svijeta te oni isto uključuju paljenje krijesa i ples.

ZRINIJADA U KERESTURU

Na dan rođenja hrvatskog bana, vojskovođe, pjesnika Nikole Zrinskog (3. svibnja) svi koji su stigli u Kerestur na Zrinijadu bili su svjedoci putovanja u prošlost. Za putovanje se pobrinula Udruga Zrinskih kadeta i mnogi njezini suradnici koji su se hrvatsko-mađarskom scenskom igrom na vrlo zanimljiv način prisjetili junačkih djela velikana. Duh Zrinskih u Keresturu osjetio se i nakon 360 godina. U scenskoj igri sudjelovale su udruge i pojedinci s hrvatsko-slovensko-mađarske tromede. Scenarij je osmislila predsjednica udruge Anica Kovač, a na kajkavski dijalekt prenijela ga je dr. Erika Rac. Kako bi se ostvario scenski prikaz, pomogli su mnogobrojni ljudi dobre volje, razne udruge i ustanove – učenici i djelatnici iz mjesne Osnovne škole „Nikola Zrinski“, djelatnici partnerskih škola iz Kotoribe i Draškovca, Dobrovoljno vatrogasno društvo iz Kerestura, Povijesna postrojba „Thúry Vitézlő Oskola“, Udruga „Thúry Toportyánok“, Udruga „Gölbasi Vitézei“ iz Tate, kapetan i poručnici utvrde Siget, Tamburaški sastav „Mantraši“ iz Slovenije, Foto-kino klub „Ivanovec“, glazbenici s obiju strana Mure (Krunoslav Lajtman i Ákos Havasi) te mnogi drugi. Zrinijada je započela dvojezičnom misom koju su predvodili mjesni župnik Csaba Vaslabán i goričanski župnik Josip Drvoderić, a nakon scenskog prikaza položeni su vijenci na poprsje Nikole Zrinskog ispred škole. Priredbi su nazočili mnogobrojni gosti, među njima zastupnik Mađarskog parlamenta Péter Cseresnyés, prof. dr. sc. Karlo Gadanji, gradonačelnik Velike Kaniže László Balogh, načelnik Kotoribe Dario Frišić i drugi predstavnici raznih mjesta s obiju strana granice.

Svi sudionici predstave

Posebna je vrijednost hrvatsko-mađarske scenske igre Zrinijade u tome što je okupila ljude iz triju zemalja kako bi zajedno stvarali nešto vrijedno, jačali prijateljstvo među narodima, jačali različitost u zajedničkom, ali i odgajali mlade da poštuju prošlost, različite kulture, zajedništvo, ustrajnost te poštenost – vrijednosti prema kojima su živjeli i članovi obitelji Zrinski. Priredba je počela dvojezičnom svetom misom koju su predvodili mjesni župnik Csaba Vaslabán i župnik iz Goričana Josip Drvoderić. Bilo je osmišljeno da se Zrinijada izvede na mjestu nekadašnje utvrde Novi Zrin, no loše su vremenske prilike primorale organizatore da program održe u Domu kulture.

„Za Zrinijadu su se pripremali mnogi jer imamo glumce iz Hrvatske i našega mjesta, a stigla je i kulturna grupa iz Slovenije. Ovdje su razne povijesne postrojbe i doista sam zahvalna da su se primili posla, naučili uloge, posebno uvježbali svoj dio jer nismo imali priliku zajedno probati sve do nekoliko sati prije predstave. Današnja je scena zapravo rezultat višegodišnje suradnje s raznim udrugama koje također njeguju povijest Zrinskih i posebno moram zahvaliti djelatnicima mjesne osnovne škole bez kojih se Zrinijada ne bi ostvarila“, rekla je glavna organizatorica, predsjednica Udruge

Zrinskih kadeta Anica Kovač. Priča scene započela je s rođenjem Nikole Zrinskog u međimurskom okruženju.

*Popéval bodem ja Nóvog Zrina,
Zrinyi Miklósa v redu sedmoga,
veliki pesnik i vojskovođa,
Išpan naše vármeđe, i ban Horvata,
Národil se ón v mesecu Trojaki,
Juraj i Magda ak su ga čakali,
Bók ga je poslal, imal bu posla,
Ž nim se bu štimala sa Europa.*

Tako su pripovijedali Ákos Havasi iz Kerestura te Krunoslav Lajtman iz Preloga uz gitaru pjevajući na mađarskom i hrvatskom jeziku. Juraj Zrinski (József Czapári) i njegova supruga (Tünde Horváth) čekali su da se narodi mali Nikola. Tako je krenula priča u sedam činova s najvažnijim postajama života Nikole VII. Zrinskog – od pustošenja Turaka i otmice djece janjičara preko izgradnje Novog Zrina i uspješnog Zimskog pohoda sve do obrane i pada utvrde te smrti Nikole Zrinskog. Vrlo pokretne scene u koje su utkani plesni elementi i tamburaška glazba, humor pomorskog i međimorskog čovjeka, kajkavsko narječje te spektakularni kostimi i oružja doista su proveli publiku u doba Nikole Zrinskog, a zatim je vratili u sadašnjost u kojoj se njeguje naslijeđe Zrinskih i bezvremenske vrijednosti: poštenost, ljubav

prema domovini, ponos na svoje korijene i poštovanje drugih kultura. Najslojevitija je uloga u scenskoj igri glavna uloga, uloga Nikole Zrinskog, koju je savršeno odigrao učitelj iz Kotoribe Robert Katanec.

„Kad smo se pripremali za ovo događanje, nisam ni slutio koliko pomurski Hrvati poštuju lik i djelo Nikole Zrinskog, a sad i ja prisustvujem u tome. Impresioniran sam. Rado sam se primio uloge, uživao sam u tome i svaka čast autorici Anici koja je prava

Rodio se Nikola

vizionarka. Ona je faktor ujedinjenja svih nas koji smo danas ovdje od Sigeta do Kotoribe i hvala joj na tome“, rekao je učitelj Katanec, koji je već više puta sudjelovao u zajedničkim prekograničnim projektima i uvijek se rado odazove na suradnje. Osim glavnog lika bilo je dosta posla i za druge uloge – supruga Nikole Zrinskog (Mária Balogh Sánta), sluškinje (Marija Vargović, Biserka Tátrai Kis, Snježana Matoš, Margit Mirić), kapetan (Ferencz Salamon), Petar Zrinski (Jožo Hanš). U scenskoj igri sudjelovali su i Gábor Füstös, Zrinski kadeti, Géza Kámán, Bálint Orosz, András Vörös, Tamburaški sastav „Mantraši“ iz Slovenije, a pomogli su i članovi DVD-a iz Kerestura, pedagozi te mnogi drugi. Priredba je ostvarena uz potporu Programa „Mađarsko selo“ (Magyar Falu Program Falusi Civil Alap 2023.) i Hrvatske samouprave Kerestura. *Beta*

III. Sportski vikend narodnosti u Gyuli

Od 22. do 24. ožujka u Gyuli je organiziran III. Sportski vikend narodnosti uz sudjelovanje nogometnih i odbojkaških ekipa srednjih škola hrvatske, njemačke, rumunjske, slovačke i srpske narodnosti. Susret je treći put organizirao Ured premijera Vlade Mađarske, a domaćini su bili Rumunjska osnovna škola, gimnazija i učenički dom „Nicolae Balcescu”. Kako su naglasili organizatori, cilj je sportskog susreta jačanje zajedništva i to da se narodnosne zajednice bolje upoznaju.

Otvarajući Sportski vikend narodnosti u Sportskoj dvorani Zsolta Prohászke u Gyuli, nazočne je pozdravio državni tajnik za vjerske i narodnosne odnose pri Uredu premijera Miklós Soltész, koji se uz ostalo ovim riječima obratio sudionicima: „Pažite jedni na druge! Ne samo na terenu nego i izvan njega. Dakle, ako se dogodi nešto što vam se ne sviđa, ostavite to po strani nakon izlaska s terena. Ovdje smo da budemo u miru i da ostanemo jedni uz druge.”

Nakon pozdravnih riječi odigrana je prijateljska utakmica između ekipe sastavljene od članova Ureda premijera Vlade Mađarske i predstavnika državnih narodnosnih samouprava te ekipe sastavljene od sudionika susreta.

Nogometna ekipa Hrvatskog vrtića, osnovne škole, gimnazije i učeničkog doma „Miroslav Krleža”

Zajedno

Večer je završena s predstavljanjem i kulturnim programom narodnosnih škola.

Svi su susreti odigrani u subotu. Na Sportskom vikendu narodnosti sudjelovalo je osam ekipa: Hrvatski vrtić, osnov-

na škola, gimnazija i učenički dom „Miroslav Krleža” iz Pečuha; Srpsko zabavište, osnovna škola, učenički dom, gimnazija i biblioteka „Nikola Tesla”; Njemačka narodnosna gimnazija i učenički dom iz

Budimpešte; Rumunjska osnovna škola, gimnazija i učenički dom „Nicolae Balcescu” iz Gyule; Obrazovni centar „Valerija Koch” iz Pečuha, Gimnazija i učenički dom „Friedrich Šiler” iz Pilisvörösvára, Slovački vrtić, osnovna škola, gimnazija i učenički dom iz Budimpešte i Slovačka gimnazija, osnovna škola i učenički dom iz Békéscsabe. Nogometna ekipa Hrvatskog vrtića, osnovne škole, gimnazije i učeničkog doma „Miroslav Krleža” iz Pečuha osvojila je prvo mjesto. Ženska odbojkaška ekipa Hrvatskog vrtića, osnovne škole, gimnazije i učeničkog doma „Miroslav Krleža” iz Pečuha također je ostvarila lijepe rezultate, ali se nije uspjela plasirati među četiri najbolje ekipe (koje su se natjecale u polufinalnoj i finalnoj utakmici).

S. B.

Foto: Facebook – Miklós Soltész

GORNJI ČATAR – Ognjogasno društvo u Gornjem Čataru proslavilo je svoj 135. jubilej utemeljenja i djelovanja. U akciji sakupljanja smeća u Gornjem Čataru 22. travnja sudjelovali su učenici i učitelji mjesne osnovne škole kojima se priključila i načelnica sela Katalin Konkzer.

Ognjogasno društvo u Gornjem Čataru

FOTO: FACEBOOK FELSŐCSATÁR

Na Duhove u Undi

Veliki hrvatski pjesnik Mate Meršić Miloradić u svojem molitveniku donosi popijevku „Na duhe“, a kako piše Đuro Franković u knjizi Blagdanski kalendar, duhi se obilježavaju u malom gradišćanskom selu Undi. Manje djevojčice odjevene u bijele haljine idu od kuće do kuće. Na glavi imaju bijeli vijenac od mirte, a u ruci nose krunicu. Iznad središnje djevojčice duha (kraljice) četiri djevojčice nose rašireni rubac i drže ga u rukama. Tako u tri skupine ove undanske „kraljice“ obilaze selo. Djevojčice pjevajući „Hodi k nam, Duh Sveti“ skupljaju darove. Obavezno idu i na svetu i poslije mise dijele skupljene darove. Središnju djevojčicu duha odlikuju vrline mudrosti i ozbiljnosti. Ne smije se nasmijati iako je podvrgavaju kušnjama. Ako se pak nasmije, u igri više ne može biti duh.

Kako izjavljuje undanski hrvatski aktivist i predsjednik KUD-a „Veseli Gradišćanci“ Štefan Kolosar, običaj „Duhov“ i danas živi u Undi i star je stotinjak godina. Ne-

kada davno oživio ga je jedan undanski župnik. Tijekom stoljeća pao je u zaborav, ali ga je prije 40 godina na inicijativu upravo Štefana Kolosara oživila undan-

Undanske „kraljice“

Bunjevačke kraljice u Kaćmaru

Duhovski običaj kraljica do danas se njeguje i u Kaćmaru. Polaznice predmetne nastave hrvatskoga jezika koje su obilazile bunjevačke domove na Duhove svake godine priprema učiteljica Anica Matoš. Na slici su bunjevačke kraljice u jednom od bunjevačkih domova. Foto: Facebook – Anna Mato

ska folklorna skupina. Četiri su djevojčice starije dobi, a kraljica najmlađa. Ovaj undanski običaj jedini je „ženski“ običaj u Undi, ostali su svi povezani s muškarcima. Običaj je jedinstven za hrvatska sela zapadne Mađarske. Sadašnje kraljice pripremila je Nikolett Gáti. Osebujnom „jačkom“ na hrvatskom jeziku od stana do stana undanske kraljice čestitaju ukućanima Duhove.

Branka Pavić Blažetin • Foto: István Koloszá

PETROVO SELO – U Petrovu Selu 29. travnja otvorena je fotoizložba „Szellemi Kulturális Örökség Magyarországon“ („Nematerijalna kulturna baština u Mađarskoj“). Izložbu je pripremila Uprava za nematerijalnu kulturnu baštinu Etnografskog muzeja Szentendre Skanzen, a fotografije je snimio Balázs Farkas-Mohi. Izložene fotografije bilježe trenutke u kojima zajednica živi i prakticira baštinu, izražavajući tako raznolikost, te čuva i prenosi naslijeđenu nematerijalnu kulturu. Pokazuje se kako su znanja, običaji i aktivnosti koje se prenose s koljena na koljeno dio svakodnevnog života i kako utječu na kohezivnu snagu zajednice i identitet njezinih članova. Izložbu je otvorio etnolog dr. Péter Illés. Izložba je dio je serije programa Državnog zavoda za prosvjetu, a ostvaruje se uz potporu Ministarstva kulture i inovacija.

LETINJA – Hrvatska samouprava Letinje i ove godine priređuje tradicionalni Pomurski piknik te na njega poziva ekipe da kuhaju razne specijalitete. Piknik će se održati 1. lipnja od 12 sati u parku Dvorca Szapary, a od 18 sati bit će održan Spomen-konzert za pokojne Sumartonske bandiste, koji su na cijelom pomurskom području svirali balove, svadbe. Ekipe se mogu javiti predsjednici Hrvatske samouprave Letinje Marije Đuric na tel. 06704214708.

SERDAHEL – Stariji naraštaji pomorskih Hrvata rado se sjećaju nekađšnjih balova na kojima su se čuli i stari hrvatski evergreeni. Najpoznatiji glazbeni sastav u Pomurju bio je Lebux, a u njemu su bili svirači iz pomurske regije. Tako su se u Serdahelu sjetili prirediti Nostalgičnu večer, odnosno sjećanje na Lebux, čiji mnogi članovi već sviraju u nebeskim bendovima. Od članova Lebuxa još sviraju Ferenc Cziczeli i Štef Prosenjak, koji će svirati i na Nostalgičnoj večeri 14. lipnja s početkom u 19 sati, a pridružiti će im se mladi svirači Krisztián Kőrösi i Dávid Trojkó (sinovi pokojnih svirača) te njihovi prijatelji. Ulaznice za Nostalgičnu večer mogu se kupiti u Kuriji Fedak ili naručiti na tel. 06308493507 ili 06309000854.